

MacDonald si zna pridobiti naklonjenost

Evangelist miru in voditelj anglikanskih socialistov naredil dober vtis celo na ameriške reaktivce.

Washington. — (F. P.) — Ramsay MacDonald, zagovornik demokratične Evropa in evangelist miru, si je osvojil prisnanje celo pri najbolj zakrknjenih republikancih in demokratih. Člani posameznih republikanskih in demokratičnih organizacij so se v nedeljo zbrali v kongresni in senatni zbornici.

Ramsay MacDonald, pacifist in najodličnejši britanski socialist, ki je bil takom vojne takorekoč pogan in pragnjenosti radi svojih socialističnih nazorov, je s svojo mirovno mislijo dosegel naravnost čudeza.

Še pred nekaj meseci, predno je prišla na krmilo angleška delavska stranka, so postajali odnosi med Anglijo in Ameriko vedno hladnejši. Na obeh straneh Atlantika se je odprto govorilo, da vojna med obema državama ni nekoga dne izključena.

MacDonaldov obisk pa ni to možnost samo uničil, marveč je ustvaril med obema narodoma majhno prijateljsko vez, ki ne odloži na pogodbi milijardne ali gospodarskega karaktera, marveč izvira iz iskrene prijateljstva, ki je vzklikalo med Ameriko in Anglijo.

Prijateljstvo je bazirano na odprtem strmičenju za svetoven mir in na nedvoumno uspešni bodoči razsvetljavi. Predstavlja dobo nove diplomatije. Daal MacDonald-Hooverjevi razgovori niso bili javni, vendar so znani vsemu svetu predmeti in rezultat njune diskusije, ki je obsegala razne gospodarske probleme obeh držav.

Ko je MacDonald govoril v senatni zbornici in odprto spragovoril zgodovinske besede, da je možnost vojne med obema državama vprašanje preteklosti in odkritoreno prijateljstvo vprašanje bodočnosti, si je za to strmenje pridobil — vsaj začasno — spoštovanje, ako ne iskrene odobravanja najreakcionarnejših senatorjev.

Njegovo izjavo in v smatu je dobilo odmev ne le na tlačenici galeriji in med senatorji, nego tudi pri številnih milijonih ameriškega delavstva in ljudstva v splošnem.

Nemogoče si je misliti, da bi njegov triumfalni obisk imel le prazne vtise ali da ti vtisi ne pridejo tudi v delavnice industrijske Amerike. MacDonald si nastopal kot reprezentant socialističnega gibanja. Tudi častopisja ga niso označevali kot delavskega predstavnika. Vendar pa je vsaki osebno znano, da je MacDonald socialist po mišljenju in predstavnik močne angleške delavske stranke.

Mnogi se vprašujejo, koliko časa bo Amerika še sledila svojemu tiranskemu toku v industriji, kdaj bo konec brutalnosti in velenosti in prednostnih distriktih Pennsylvanije in sličnih persekucij delavstva na jugu ter v drugih krajih bogate Amerike.

Tudi Anglija je v zadnjem stoletju sledila slični taktiki in brutalnosti in v nespravno napram delavstvu v industriji. Te razmere je ukinila angleška delavska stranka, ki je priložila delavstvu, oziroma si je delavstvo potom nje nov socialen status.

In ako je bilo mogoče to doseči v nekaj arogantni in brutalni Angliji, ali ni to mogoče doseči tudi v Združenih državah? Koliko časa bo status ameriškega delavstva status manjvrednega bitja, ki je slečr neobliko boljše krmiljeno kot pa delavstvo v drugih državah?

31-letna starša obojena v smrt

Macon, Ga. — Mrs. Sarah Powers, stara 81 let, je bila 11. t. m. spoznana krivi umora in obojena v smrt na električnem stolu. Starša je najela 19-letnega fanta, ki je stanoval pri njej, da je ubil drugega 18-letnega mladeniča, ki je tudi stanoval v njeni hiši v svrhu zavarovalnine.

To je najstarejša ženska, ki je bila obojena v smrt v zgodovini Georgije, ako ne morda v vseh Združenih državah.

Zdravniki priporočajo pokojne

Zdravniki so pričeli dvomiti o vrednosti podaljšanja življenja radi odpuščanja starejših delavcev.

Buffalo, N. Y. — (F. P.) — Radi odpuščanja starejših delavcev in konsequentne brezposelnosti so tudi zdravniki začeli dvomiti v socialno vrednost podaljšanja človeškega življenja. O tem vprašanju je govoril na zboru zdravnikov tega okrožja zdravnik W. W. Britt iz Towanda, N. Y.

Od 5000 aplikantov za delo med 40. in 55. letom starosti se je neki upoševalni agenciji v 18 mesecih posredilo dobilo delo le 200 prostimcem, je pojasnil zdravnik. Vpraševal je, kaj naj taki delavci store, ker dela jim ni mogoče dobiti in večina teh tudi nima sredstev za življenje.

"Biseroma je malo delavcev, ki si pripravijo toliko, da se lahko usaknejo v privatno življenje, ali pa tudi s 50. letom starosti. Priporočal je starostno pokojnino kot edini izhod. To seveda ne zadostuje, ker starostna podpora se prične plačevati navadno šele s 65. letom starosti. Potrebna je tudi brezposelnostna podpora.

SUBVENCIJA ČASOPISOV POTOM OGLASOV.

Korporacije izvajajo velik vpliv na pisanje časopisov.

Washington. — Ameriški časopis in revije prajmajo nad 70 odstotkov od vseh dohodkov od oglaševalcev, ki so navadno velike korporacije. O tem poročata vladni biroj za štetje. Oglaševanje je posebno naraslo v zadnjih desetih letih. Prvici radi velikih profitov korporacij, drugič radi ogromnih oglaševalnih kampanj in tretjič radi tega, ker hočejo korporacije kontrolirati ameriški časopisje.

Glede zadnjega vprašanja je prišlo še več slučajev na dan, ki absolutno potrjuje to teorijo. Potem velikih oglasov so korporacije zmogline indirektno vplivati na pisanje časopisov, kar tudi delajo. Časopis, ki bi pisal o delavskih razmarah gotovega oglaševalca, bi bil kmalu brez oglasov.

Za oglaševanje plača kajpada konzument v obliki visokih cen potražbinam. Vsote, ki jih družbe potrošijo za oglaševanje, ne grede iz šepov kompanistov. Pripišejo jih ki obratovalnim stroškom. Ti stroški so pa podlaga za določanje cen.

Avtobusi prihajajo pod kontrolno izslednik.

Cleveland. — Avtobusne kompanije prehajajo rapidno pod kontrolno ameriških železnic. Poselni odbor National Association of Railroad and Utilities Commissioners poroča, da obratujejo železnice še okrog 2100 avtobusov. Lanako leto so jih obratovale okrog 1000.

Največ avtobusov obratuje Pennsylvania železnica, ki je prevzela Breyhousd Bus kompanijo. Greyhound kompanija se zdaj pošira manjše družbe. Ako bi odbor pristal tudi to družbo in njene podružnice, bi seveda dobil veliko večje število.

Sijajna delavska zmaga v Avstraliji

Melbourne, 13. okt. — Pri včerajšnjih splošnih volitvah v Avstraliji je delavska stranka dočista pometla s burjuasno koalicijo in si osvojila parlament in federalno vlado. Laboritje imajo v novi zbornici približno 50 mandatov, vse ostale stranke pa okrog 30. James Henry Scullin, vođa delavske stranke, bo novi premier. — Delavska stranka se je tudi vrnila na krmilo v provinci New South Wales, kjer so delavci osvojili večino mandatov.

Z ZBOROVANJA AMER. DELAV. FEDERACIJE

Sir Thornton se novó razmerje med delom in kapitalom. Manipulacije s solskimi knjig v škriplih. Green toži radi kritike.

Toronto. — (F. P.) — Konvencija Ameriške delavske federacije je četrty dan zborovanja poslušala Sir Henry Thorntona, načelnika kanadske državne železnice, ki je v svojem govoru predlaga za večjo kooperacijo med delavstvom in delodajalci. Večina delegacije se je evidentno strinjala s njegovo teorijo, ako je soditi po odobravanju.

"Konstruktivna funkcija vake velike delavske organizacije ni v izravnavanju domačih stvari kot so plače, delovni čas in razmera. Največje konstruktivno delo delavskih organizacij je v tem, da razvijejo podlago, na kateri se sgradi vzdržljiva industrijska struktura, ki bo v večjem pomenu prinesla blagostanje človeštvu."

Thornton upa, da bo to naziranje o partnerstvu med delavci in kapitalisti naredilo velik korak v rasvoju. Volk bo sit in koza tudi ostane cela.

Na kanadski državni železnici je uveden ta sistem kooperacije, ki se je izkazal praktično od strani vodstva in tudi od strani delavcev. Thornton pravi, da so se radi tega povisale plače za okrog \$150 na leto za posameznika.

S stališča delavstva, ki je upošleno v privatnih industrijah, ima "kooperacija med delom in kapitalom," ki se posebno na ameriških železnicah jako hitro razvija, velika pomanjkljivost. Gotovo je, da ima tendenco, da nakupil večje dividende lastnikom in v nekaterih slučajih tudi pripomore do nekoliko večjih plač.

Za ameriško delavstvo je pa veliko bolj potrebna militantna taktika, s katero bo mogoče organizirati velike mase neorganiziranih delavcev in prevzete države v svoje roke. To in ne partnerstvo med delavci in podjetniki je glavno vprašanje delavnih mas.

Predsednik tipografske unije Howard je apeliral na ADF, da pomaga v boju proti American Book kompaniji, ki ima monopol v tisku solskih knjig. Howard je rekel, da ima ta družba v mnogih slučajih solske odbornike na plačilni listi, ki pomagajo kompaniji guliti starše solskih otrok ali pa davkoplačevalce.

Solski odbori določajo učne knjige. V interesu American Book kompanije je, da se solske knjige menjajo jako pogostoma. In kjer ima solske odbore na svoji strani, se to tudi dogaja. Naredijo majhne popravke v solskih knjigah in hajd v knjigovoznjico. Starši pa seveda plačajo račun; kjer pa so solske knjige proste, se breme nove publi-

Carinska cenzura knjig odpravljena

Washington, D. C. — V petek je senatna zbornica sprejela proticenzurni amendment senatorja Cuttinga, ki je prejšnji dan ljuto odigosal carinsko cenzuro inozemskih knjig. Z 38 glasovi proti 36 je bilo sprejeto, da se črta iz carinske predloge točka, ki daje carinškemu uradnikom oblast, da zabranijo uvoz "nemoralnih" knjig iz inozemstva. Uvažanje knjig je zdaj svobodno, zabranjene pa so "nemoralne" slike in fotografije ter tiskovine, ki urgrajo upor proti ameriškim zakonom in vladi.

Sinclair Lewis posetil Marion

Znameniti pisatelj zbira material za delavsko povest. Bismarck se boje, da jih bo predstavil Ameriki. Zašiljanje se nadaljuje.

Marion, N. C. — (F. P.) — Znameniti ameriški pisatelj Sinclair Lewis, avtor "Main Street," "Babbitta" in drugih knjig, se je nenadoma pojavil v Marionu, v mestu zadnjega masakra delavcev. Njegov prihod je jako vznemiril bismarck kroge, ki se boje, da jih bo predstavil v prihodnji noveli.

S takega namena je Lewis prišel na jug, predvsem v Marion, ni znano, namreč ali v vlogi žurnalista ali v vlogi pisatelja. Vest kroži, da zbira material za delavsko povest, za katero bo našel lahko bogate materiale posebno v južni tekstilni industriji.

"Asheville Citizen" je Lewisa naznanil, da Severna Karolina ne potrebuje nobenega "press agenta." Fevdalci se boje nje-govega peresa, s katerim je tako mojstrsko naslikal plitvo življenje ameriškega srednjega razreda v "Main Streetu," v "Babbittu" in tudi v "Arrow Smithu." Zašiljanje prič o masakru se še vedno nadaljuje. Vse prisrdevanje od strani zagovornštva, da dokažejo potom izpovedi prič, da je uniža ševalca delavce na upor, se je razblinilo v maglo.

Unija je sklenila, da se tekom prelaikave ne bo vrtil noben shod. To sicer ni v korist stavke, ker shodi so potrebni za obdržanje dobrega razpoloženja med stavkarji. Unionistom se pa to vidi potrebno v interesu miru.

Frank Gorman, podpredsednik unije tekstilnih delavcev, je poslal apel za pomoč na lokalne unije v državi in na vse delavstvo. Prvi so se odzvali črnci iz Greensborowa, ki so organizirani v uniji stavbnih težakov.

Akcija za varnost na cestah v Angliji.

London, 12. okt. — Lord Cecil iz Chelwode je organiziral društvo za zaščito pasentov na ulicah in cestah. V tem letu je bilo več kot 7000 ljudi ubitih od avtomobilov na Angliškem.

kacije prenese na rame davkoplačevalcev. Howard je apeliral, da delavstvo izvoli poštno ljudi iz svoje srede v solske odbore in na ta način odpravi monopol v tisku solskih knjig in prihrani staršem ter davkoplačevalcem neštete tisočake.

Tekom konvencije so zborovali tudi uredniki delavskih časopisov. Žurnaliste je nagovoril William Green, ki se je v svojem govoru pritoževal radi kritike proti njemu in ADF. Rekel je, da je federacija bolj progresivna kot kdaj prej in je tudi bolj aktivna v interesu delavstva.

Roševno ga je zadel uvodni članek, ki je bil priložen v Scrippa-Howardovem dnevniku v Washingtonu, v katerem je urednik rekel, da je federacija "miserable failure."

Srdit sodnijski konflikt med Lewisom in rudarji

Lewis je odstavil Fishwickovo administracijo in imenoval svoje privržence. "Odstavljeni" uradniki izposlovali sodnijsko prepoved proti diktatorju.

Springfield, Ill. — Boj med illinoiskim distriktom rudarske organizacije in Lewisovo administracijo je zadnji petek vzburhlil v požar, ki odločil usodo obeh frakcij. V zadnjem pokušu, da se polasti blagajne in premoženja illinoiskih rudarjev, je Lewis suspendiral vao Fishwickovo administracijo in je na njeno mesto imenoval svoje hlapčone.

Ko je Fishwick prejel pričakovano obvestilo, da je odstavljen, je takoj izposloval sodnijsko prepoved proti Lewisovemu dekretu in mu je za enkrat preprečil nakano.

Za proviziorenega predsednika je Lewis imenoval Franka Hafferlyja iz Collinsvilleja, za podpredsednika Joseph P. Goeta iz Peorije, za tajnika blagajnika pa John T. Jonesa iz West Frankforta.

Ko so provizioreni "uradniki" prikorakali s Lewisovim ukazom na urad illinoiskega distrikta in zahtevali v "imenu postave", da jim Fishwickova administracija izroči urad, poslovsne knjige in BLAGAJNO, je prišlo do dramatičnih incidentov.

S proviziorenimi uradniki je namreč prišlo tudi število "organizatorjev", ki so trenirali rekobore in se sploh razumajo na argumente s pestmi. Fishwick je takoj poklical policijo, ki je preprečila močne pretepe. In ker ni Fishwick hotel izročiti urada in premoženja Hafferlyjevemu štabu, so provizioreni uradniki odkorakali v hotel Leonard in tam ustanovili svoj provizioreni urad, ki ostane provizioren — vsaj upati je — v pravem pomenu besede.

O vprašanju odstavljanja uradnikov in katera frakcija bo ostala na krmilu illinoiskega distrikta, bo odločilo sodišče, ko pride do zašiljanja o začasnih sodnijskih prepovedi. Ako bo sodišče odločilo proti Lewisovemu ukazu, bo to pomenilo njegov konec. V slučaju, da bo zmagal na sodišču, bo pomenilo pa konec illinoiske distriktne organizacije in United Mine Workers of America.

Pinchot sugestira mednarodno akcijo.

Washington. — Prejšnji governer Pennsylvanije Gifford Pinchot je na svojem potovanju po južnem Pacifiku odkril na Galapagosovem otočju nekaj otokov, ki so polni ptic in divjih živali. Ti otoki pripadajo ekvadorski republiki, ki se za to divje življenje prav nič ne zanima. Ker se Pinchot boji, da se nekoga dne zaletijo na otok trume lovcov, sugestira vladi, da se pogodi s Ekvadorjem in svrhu protekacije ptic in živali in v slučaju, da bi se ekvadorska vlada branila ameriškega "vmešavanja," sugestira, da pridejo otoki v oskrbo Lige narodov. Ptice so popolnoma neboječe.

Zrakoplovi jim delajo skrb.

Buenos Aires, Argentina. — Železniških družb širom Južne Amerike se oprijemlje velika skrb radi konkurence, ki postaja vedno večja od strani zrakoplovov. Zrakoplovstvo jako hitro napreduje posebno med Argentino in Čili, ki skrajša dolgo pot skoraj za tri četrtine.

Trockij bi rad šel v Holandijo.

Haag, 12. okt. — Leon Trockij se je obrnil na holandske socialistične voditelje s prošnjo, naj mu omogočijo vstop v Holandijo, kjer bi se rad naselil.

Diktator Lewis ne mara nasprotnikov

Hapgood je ponovno izključen.

Indianapolis. — Powers Hapgood je bil ponovno izključen iz rudarske unije po Lewisovim mednarodnem odboru, ki je odločil, da on ne more spadati v unijo, ker ni rudar po mnenju Lewisovih "rudarjev." Hapgood dela v premogorovih še od leta 1922 skoraj nepretrgoma.

Med tem časom je delal v premogorovih v Angliji, Franciji, Nemčiji in Rusiji. Ko se je vrnil s svojega mednarodnega rudarskega potovanja, je pričel zopet delati v rovin. Bil pa je kmalu ponovno vršen in unije, ker je bil Lewisov nasprotnik. Kljub temu, da je sin bogatega tovarnarja in je bil isolan na učilišču Harvardu, si služi kruh s lastnimi rokami. Ker šeli biti aktiven med rudarji, je šel po drugi izključitvi v rudnike v državo Colorado, kjer je ponovno pristopil v unijo. Bil je ponovno izključen po Lewisu in njegovo izključitev je potrdil mednarodni odbor.

Hapgood sedaj dela v neunjakem rovu in deluje med rudarji za reorganizacijo. Pred kratkim časom je prevzel tajništvo državne socialistične organizacije.

Devet deputijev v Marion priznalo krivdo

Serif Adkins oproščen. — Nadaljevanje procesa v Charlottu.

Marion, N. C. — Devet deputijev je v petek med preiskavo pred sodnikom Hardingom o masakriranju delavcev 2. oktobra priznalo, da so streljali na stavarke, toda vsi so izjavili, da so storili v "alibranu". Sodnik je deveterico pridržal za obravnavo, izpustil pa je serifa Adkina, ki trdovratno vstraja, da on ni streljal. Sedem drugih deputijev, ki so tudi obtoženi umora šestih delavcev, pride še na vrsto.

Charlotte, N. C. — Zagovorništvu sedmih komunistov, ki so obtoženi uboja poljskega načelnika Aderholta, je v petek nadaljevalo s svojimi pričami. Ostri konflikti med branitelji in tožitelji se neprestano pojavljajo radi vprašanju komunizma, vere in tudi spola. Sodnik Barnhill, ki predseduje obravnavi, je ponovno izključil politična vprašanja iz procesa, toda državni tožitelji si pomagajo s indirektnim izpraševanjem prič.

Russell Knight, ki je bil prvi prvi obravnavi med obtoženci, bil pa je oproščen ob otvoritvi nove obravnave, je pričal o dogodkih, ki so vodili do izgredov v noči 7. junija, toda ob času streljanja je bil doma v postelji in nič ne ve kdo je ubil policijskega načelnika.

Kamele valjajo laž.

Chicago. — Prince Albert tobak in Camel cigarete so v zadnjem letu prinesle nič manj kot 80 milijonov dolarjev čistega profita Reynolda Tobacco kompaniji. Družba obratuje svoje tovarne v državi North Carolina in plačuje nekaterim delavcem celo po deset centov na uro. Proti uniji se bori s vsemi možni in aredsvi, ki jih ima seveda veliko na razpolago.

Elektrifikacija železnice.

Detroit. — Grand Trunk železnica namerava elektrificirati progro med Detroitom in Pontiacom. Ko bo projekt dokončan, bodo po štirinajstih urah izšli električni vlaki, ki bodo prevažali daljavo v 40 minutah.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnina: za združena država (izven Chicago) in Kanada \$2.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in Cleveland \$1.50 na leto, \$2.25 na pol leta; za inostanstvo \$3.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Cleveland \$1.50 per year, foreign countries \$3.00 per year.

Cene oglaševanja po dogovoru. — Nakupiti se ne vratajo.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts will not be returned.

Naslov na vas, kar ima stik s urednikom: PROSVETA, 2627-29 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Glasovi iz naselbin

Spomni na obisk.
Jesenice, Jugoslavija, (dne 25. septembra 1929.) — Čitatelji Prosvete naj se ne čudijo, da se oglašamo iz našega gorenjskega industrijskega kota v listu. Vzroki so naslednji:
Veliko je naših rojakov naseljenih širom Amerike, kateri se oglašajo, nekateri pogosto, drugi malo, tretji skoraj nič. Med njimi je kdo, ki se trudi, varčuje, dela in računa, kdaj bo imel toliko, da bo šel lahko pogledat v staro domovino svoje, njih razmere in življenske prilike.
Listi so poročali, toliko in toliko Amerikancev pride na obisk s temi in tem parnikom. Letos je bil obisk naših v Ameriki življenjskih rojakov prav obilen, napoveduje se pa tudi za prihajajoče leto.
Vsem, kateri ste bili tu, kličemo: Bodite ponosni na žrtve, katere ste morali doprinesiti v ta namen! Ohranite si vse dobre spomine, oprostite nam morebitno našo preslabo potrebo in verjemite nam, da smo ponosni na vas, da ste nam ljubi in dragi, da se vas spominjamo nekdajkrat in vam želimo v vaši domovini vse najboljše, uspeh in vsem vašem delu in prav kmalu zopet, veselje prirediteljstva.
Naš dopis pa velja predvsem tebi, tovariš, brat, svak, stric in sin, tebi, Jakob Oblik.

ali si zdrav itd. Sinova se dolgočasita. In ti se poslavljaj. — Najbolje je skrušen oči, roka v roki, misel — morda zadnjikrat, če je up — mogoče čez par let zopet.
Sestra, brat, svak ne more prikriti boelsti, solza med amehom, in mama? Izmed vseh najmočnejša. Kaj se hoče, privoštim tui, da mu gre bolje kot bi mu pa šlo tu: Njegova domovina je pri ženi, družini, ponosa sem nanj. Ko je odhajal 20 letni mi je bilo hudo, bala sem se zanj, a slutila sem, da se moj Jaka ne bo izgubil; slutnja me ni varala. Vse preizkušnje je dobro prestal.
Danes je on moj in vse naše številne rodbine ponos. Šele sedaj, ko smo ga videli in nanovo spoznali. To so besede matere, katere živi in dela samo za svoje otroke, čeprav so večji od nje. Dragi Jakob, ponosen si lahko na njo.
Vsi drugi, ki smo imeli priliko s teboj se seznaniti in te spoznati, se ti zahvaljujemo za tvojo prijaznost. Želimo ti najboljše uspehe v tvojem delu. Povej rojakom in sploh vsem kruhoborcem širom Amerike, kakšne so naše razmere tu, kaj si videl, in da tudi tu živijo značaj, kateri delajo za dobrobit in boljše clovelko družbo.
Ohranimo si v spominu ure, katere so nas družile. Ti nisi prišel v stari kraj preganjat prohibicije, ne, ti si prišel, da vidiš, da se učiš, se razvijaj naša, da nabereš drobec, iz katerih boš koval, pilil in delal za dobrobit sebi, družini, svojem in vsej clovelki družbi.
V teh mislih ti želimo vse najboljše in z upanjem na skorajnje tudi zopetno svidenje te pozdravljamo vsi.
Sorodstvo s sodružniki —
Burnik-Zugwitz-Sovšek.

Vreme in oblaki

Dr. A. Zedlitz:
Visoko na severu zemeljske oble se leto in dan zadržuje težki, mrzli polarni zrak, medtem ko je zrak v južnih predelih topli in lahek. Meje med temi plastmi pa niso ostro potegnjene, niso stabilne, marveč se nenehoma prekladajo iz kraja v kraj. Topli zrak prodre včas v gmo to mrzlega zraka, ki ga objame okoli in okoli, da nastane nekakšen vrtnec nizkega zračnega tlaka, ki ga trajni zračni tok, prihajajoč od zapada, zanesse proti vzhodu.
Ti pasovi nizkega zračnega tlaka imajo vselej po dve strani. Na sprednji se vali lahki topli zrak preko mrzlega, pri tem se pa ohlaja in vodne pare v njem se zgoščujejo v oblake. Posledica se tedaj izdatne padavine. Na drugi strani pa mrzli zrak izpodriva topliga, kar zopet pospešuje tvorjenje oblakov in moče. Vse pojave se seveda tembolj izraziti, čim večja je toplotna razlika na obeh straneh. Kadar se nam približuje tak nizek zračni tlak — minimum, kakor mu pravimo — se, vselej lahko že vnaprej opazi, zakaj na nebu, visoko v zraku se pojavijo oblaki "ciri": tenke bele meglice, ki so tkančaste strukture, ki nalikujejo pajčolanu. Ob solnčnem zahodu vzplamte v vseh barvah bisernice, kar si je med razlagati z lomljenjem in odbijanjem svetlobe na ledenih kristalih, ki tvorijo te oblake, viseče včas preko 10 km visoko in ledeno mrzlem prostoru. Ti oblaki nastajajo, kadar se topli zrak dvigne zelo visoko nad mrzle zračne plasti, kjer vodni hlapi zamrznejo v drobne ledene kristale. Ciri so tudi zelo lahki in zapadni zračni vetrovi jih zaradi tega kaj radi zanesajo daleč proti vzhodu, kjer se pojavijo, še preden nastopi minimum s slabim vremenom.
Znanili slabega vremena so tudi oblaki, ki jim pravimo ovčice. Ti se najrajši pojavijo zjutraj. Okrog poldne, ko se zrak segreje, pa se ponavadi zopet razblinijo, ali pa zgošče v perenaste oblake, katerih fina, od viharjev razčesana griva prepreže posamezne dele neba.
Za proročanje vremena je treba poznati tudi smer vetra, ki žene oblake v višinskem zraku. Ako ciri navzlic vzhodnim vetrovom jadrno od zapada, potem je zelo verjetno, da se bo vreme poslabšalo.
Ako se nam približuje "ciklon," to je zračna gmoča, ki prinaša slabo vreme, tedaj se ciri spuste v nižje zračne plasti, kjer se zgošče v sploščata belo, potem pa siviastorjavo kopreno, ki sceloma zastre nebo, da se solnce komaj še vidi skozi jo. Polagoma jame padati dež, ki je tembolj izdaten, čim bliže smo nappičnemu zračnemu toku, ki prodira v zgornje plasti polarnega zraka. Nebo je medtem popolnoma posivelo, in če dež malo pojena, opazimo posamezne prav nizko se podeče, temne skuštrane meglice na sivem ozadju.
Če temperatura medtem zadosti pada, se iz takih črnih oblakov rade vlivajo posamezne piohe. Počas odteče ves topli zrak nad mrzle zračne plasti, ki pridejo na ta način popolnoma k tlom. Oblaki, ki se pa drže le v toplem zraku, se sedaj dvignejo v višave, kjer se nagromadijo v mogočne sklade, ki se proti večeru ponavadi popolnoma razblinijo ali pa spremene v bele koprenaste meglice.
Visok zračni tlak, ki prinaša, staja takrat, kadar se jame mrzli višinski zrak spuščati v nižavo. Mrzli zrak se spodaj segreje, raztegne in zaradi tega lahko sprejme vase več vlage kot poprej. Pri 0 stopinjah Celsija sprejme kub. meter zraka vase le pičlih 5 gramov vode, dočim je pri 20 stopinjah nasičen žele s 17,2 grami vlage. Potemtakem bi moralo biti nebo ob visokem zračnem tlaku brez oblaka, kar je dostikrat tudi res. Pozimi pa se zaradi lahkih vetrčev in zaradi zelo velike izgube toplote, ki jo zrak utrpí ponoči, pojavijo v najnižjih zračnih plasteh valice temu meglice, ki včasih po več dni trdovratno zastirajo nebo. Nasprotno pa se poleti zrak tako segreje, da se dvigne v velikanske višave, kjer se vlaga v njem zgosti v tako imenovane "oblake ispega vremena." To so tisti

znani grmadasti oblaki, ki se vroče poletne dneve takole okrog poldne nakopičijo na nebu.
Pravzaprav pa je v splošnem opažati tekem dneva dva minimuma in maksimuma oblačnosti. Prvi minimum je okrog poldne, ko se meglice in oblaki spodnjih zračnih plasti ponavadi razkade, med tem ko grmadasti oblaki šele nastajajo. Drugi minimum in ta je glavni, pa je navadno zvečer, ko se zrak, ki se je bil podnevi zvrtil in v višave, zopet sgrne po vročih nižinskih tleh. To je tudi vzrok, da se celo v krajih nizkega zračnega tlaka, kjer vlada slabo vreme, na večer rado vsaj deloma in začasno zvedri. Maksimum pa se pojavi prvič zgodaj zjutraj, ko iz čez noč ohlajene ozračja jamejo vstajati meglice in se zgoščevati v pasaste oblake, drugič pa popoldne, ko vstanejo na nebu grmadasti oblaki, ki — kakor rečeno — obetajo lepo vreme. Enakomernost teh pojavov so izpričala mnogoletna skrbna opazovanja in veljajo tudi za take kraje, kjer lokalne okoliščine: pogorja, gozdovi, jezera itd. včasih odločilno vplivajo na vreme.
Take lokalne motnje se pokažejo tembolj izrazito, čim bolj izenačeni je zračni pritisk nad okoliškimi kraji; sicer pa je treba lokalne prilike upoštevati ob vsakem vremenu. Znano je, da gorovje lahko močno ovira prodiranje nizkega zračnega tlaka, ki prinaša slabo vreme. Navadno se ti cikloni razbijajo baš ob gorovju, potem ko so v nekaj dneh izšli že vso močjo na gorske grebene in pobočja. Oblaki se namreč vzpenjajo ob stenah navzgor, in zgoščena vlaga pada v obliki dežja ali snega na zemljo. To se ponavlja tako dolgo, dokler se vse zračne plasti od vznožja pa do vrha lepo enakomerno ne ohladi. Spomladi in poleti ko vmes večkrat posije tudi solnce — čeprav samo za kratke čase — se plasti nikoli ne morejo do dobra ohladiti in včasih minejo dnevi in tedni, preden se vreme ustanovi.
Oblaki, ki se na vetrovni strani gora dvigajo ob pobočju navzgor, in ki jih veter spihava preko grebenov, se na drugi strani zopet spuste v dolino. To je tudi vzrok, da je za visokimi gorami rado lepo in suho vreme tudi takrat, ko se na drugi strani tedne in tedne kopičijo in izlivajo težki deževni oblaki. Trajno pomanjkanje dežja v zagorskih pokrajinah je na primer v notranjosti Azije in Avstralije zakrivilo, da so nastale tam velikanske puščave, ki mimo tega še same po sebi — zaradi močnega ogrevanja ozračja — preprečujejo nastajanje oblakov in padavin.
Lokalni vpliv gorovja na vreme se pa najljepše in najizraziteje pokaže ob trajno lepem vremenu, ko pihajo lahni vetrčiči nad grebeni. V dolinah in na pobočjih segreje zrak se začne dopolniti dvigati proti vrhu, pri čemer pa izgubi več toplote, kakor jo ponesse s seboj v višinske plasti. Posledica takega neenakomernega ohlajanja so oblaki, ki se začnejo zgodaj dopoldne ločiti okrog gorskih grebenov in vršcev. Ti težki oblaki z vodoravnim vznožjem vise po cele ure nepremično nad gorami in dolinami, dokler se slednjic ne strnejo v mogočne sklade temnih viharnih megla, z mogočnimi, visoko proti nebu vzbočnimi kopami. To so kumulji, ki se včasih dvignejo v take višave, da jim grebeni zmraznejo v kuštrave perenaste oblake, ki jih veter raztepe in izobliči v dežnikom podobne kope. V tej obliki so kumulji verni znanilci toče. Zanimivo je, da se po takih nevihtah ozračje le malo ohladi, ker so takka neurja strogo lokalnega značaja.
Ponoči, ko se gorske gmoče naglo ohladi, se zračni tokovi na pobočjih obrnejo: z grebenov jame pihati mrzli zrak, ki se nabira po dolinah in gorskih kotlih. Ko se zjutraj solnce iznova upre v pobočja in jih začne ogrevati, se segreti zrak sgrne po mrzlih plasteh pod njim in na mejih obeh — po navadi dokaj nizko pri tleh — nastane morje belih oblakov, iz katerega strle grebeni, kakor da bi plivali na njem. Ko pa ugrije solnce tudi doline, se megleno morje razkadi in izgine.

OPAZKE

Zabeležil Tone Podgoričan.
Razne kážílniške uprave nočejo priznati, da je tudi kaznjeneč clovek ter postopajo z njimi brutalno kot z zvermi. Posledice tega ravnanja se kažejo v uporhi jetnikov v raznih kaznilnicah širom Amerike. Najbolj krvavi upor se je baš končal v Canon City, Colo., državni jetnišnici. Krvava revolta je zahtevala dvanajst cloveških življenj: sedem paznikov, ki so jih usmrtili uporniki in pet upornih kaznjencev, ki so se sami sodili. Boj, ki je bil krvav in neenak, je trajal sedemnajst ur. Pele so strojnice, bombe so rušile zidove ječe, v akcijo so poslali plin in oklopne tanke, katoliški duhoven je poskušal z dinamitom pogrniti v zrak del jetnišnice itd. Sijajna anov za krvav roman! . . . Ali se bodo prizadeti kaj naučili iz te strašne, krvave tragedije, ki meče sramo no luč na civilizacijo dvajsetega veka? Kaznjenci se sigurno niso uprli za kako malenkost ali zgolj zaradi osebne svobode!
Ramsay MacDonald je v Ameriki. Pripoča mir, pravijo. Mir? — S predsednikom Hooverjem se bosta pogovorila glede omejitve oboroževanja na morju. Oboroževanje na morju: oklopne, drednati, križarke — ali se res dobi še kak izobraženeč, ki ve verjame, da bodo bojne ladje igrale kako važno vlogo v bodoči vojni? Bodoča vojna se bo bila v zraku! Tega dejstva se militaristi že zavedajo, zato se jim bo pač lahko odreči neporabnim bojnim ladjam. Mir more zametiti samo splošna razorožitost na suhem, v zraku in na posidel na vodi. Toda kapitalisti o tem ne marajo slišati. Oni hočejo novih vojn, grozejših od minule svetovne vojne. Zato, dokler bodo vladali kapitalisti, tako dolgo ne bo trajnega mira. Mir bo prinesel šele in edinole socializem!

Pisarniško delo

Industrijski opazovalci notirajo nov pojav v Ameriki. Medtem, ko število delavcev v tovarnah stalno pada, narašča število uslužbencev v pisarnah. Proces mehanizacije — masinsko delo — meče tovarniške, stavbne, transportne in druge industrijske delavce na cesto, isti proces pa zahteva bolj kompliciran sistem uprave, ta pa obratno potrebuje vedno več klerikskih moči.
S tem ni rečeno, da delavci, ki izgubljajo delo v tovarnah, odhajajo v pisarne; morda se to dogaja v manjšem obsegu, nikakor pa ne v splošnem, ker tovarniški delavec prvič ni zmogel zahtevanega pisarniškega dela, drugič ga sploh ne marajo. Delo v pisarnah vseh mogočih korporacij opravljajo v ogromni večini mlada dekleta in mladeniči, ki so komaj zapustili šolo.
Čudna je revolucija, ki jo uganja stroj. Dočim stroj v tovarni odpravlja staro ročno delo, ustvarja v pisarni nova dela. Moderna pisarna je v resnici druga tovarna: ogromen aparat pisalnih, računskih in drugih mašin, ki pa zahtevajo ročnih operatorjev. Tovarniški stroj teče sam; goni ga elektrika. Vsak pisalni stroj je pa odvisen od para rok. Kolikor pisalnih strojev toliko tipkarič ali tipkaričev. Razumljivo je torej, da moderna pisarna vsakega večjega podjetja (tu ne mislim na javne urade) potrebuje veliko več nameštencev.
Tovarniški delavec je navadno gledal na pisarniškega delavca z nekako zavistjo. Ze sama oblika ga je delila. Bila je razlika med "white collar men" in "overalls workers" — in to je še danes vsa razlika. Pisarniško delo ima tudi svoje težave in svoje stanovske bolezni. In končno so kleriki slabo plačani. Rasen načelnikov in ekspertov v pisarnah jih je malo, ki prejema več kot \$25 tedensko. Statistika je dognala, da je od petsto družin pisarniškega nameštencev v Chicagu, New Yorku, Bostonu, Baltimoru in New Orleansu le deset odstotkov, ki se lahko prežive ob očetovi plači. Vse druge družine ne morejo eksistirati in žena je tudi prisiljena delati.
Tipičen moderni ameriški proletarec je pisarniški delavec in pa njegov najbližji tovariš — prodajalniški klerik. Ironija je, da morata biti oba lepo oblečena, lepo počesana in osebno prikupna. Zunanost je pri obeh glavna stvar. Za vse drugo naj pa sama skrbita.
V Rusiji so odprli univerzo za vzgajanje bojevityh ateistov (brezbožcev), ki bodo potem vodili propagando za ateizem. Ker je Rusija danes dežela vseh mogočih eksperimentov, ne škodi nič, če tudi s tem poskušajo. Staremu Brisbanu, možu četveroglate filozofije, pa ne ugaja ta boljševiski poskus. Zdi se mu, da so ruski "bezočniki" podobni koloniji mravelj na železniškem tiru, ki bi odprle univerzo, da dokažejo mraveljakemu svetu, da vlak teče po tiru brez strojevodje.
"Ako izhaja v nebesih kak časopis, tedaj so vest o ruski ateistični univerzi tamkaj objavili na strani za šale in kratkočasnice," meni Brisbane.
Brisbanova primera o mravljah tudi spada med humor v Hearstovih listih, ne pa v prvo kolono na prvi strani. Ako bi bile mravlje toliko razumne, da bi modrovale o vlaku in strojevodji, bi imele tudi toliko pameti, da slezajo na vlak in prilazejo v lokomotivno kabino, kjer sedi strojevodja. Tam bi ga našle iz mesa in kosti. Cloveške mravlje v Rusiji in Ameriki in še kje drugje pa ne mislijo, da je naša zemlja vlak, ki ga je nekdo naredil — in zdaj ga vozi v kolobarjih — nalašč zaradi nas. V ostalem naj ima mister Brisbane veselje, da bo tudi v nebesih pisal štiriozlate komentarje.
Kasnejša vest se glasi, da je slovenska zemlja v kraljevini Jugoslaviji odsej znana s imenom banovina Drava; Hrvaška se imenuje banovina Sava, Dalmačija banovina Primorska. Bosna banovina Drina itd. Vsa stara imena dežel so izbrisana. Tudi Srbije ni več. Slovenci bodo znanepj Dravani, Hrvatje pa Svani. Radovedni smo, kako se bodo naši ljubi rodoljubi počutili ob tem "preročenju."

LJUDSKI GLAS

Svobodna beseda članov S.N.P.J.
Odgovor članu društva št. 581.
St. Marys, Pa. — Nedavno je bil v Prosveti dopis nekoga člana našega društva št. 581, v katerem je opisoval društvene aktivnosti. Od vsakega člana bi pričakoval, da poroča resnične stvari, kar pa ta član ni storil. On omenja samo prvi piknik našega društva, ne pa drugega, ki se je vršil v drugem mesecu. Na prvem pikniku smo bili navzoči tudi oddaljeni člani in nihče teh se ni jezil radi tega piknika.
Dopisnik omenja, da se je neki član, ki živi šest milj od društvenega sedeža, izrazil, da ni potrebno, da taki člani prihajajo na društvene prireditve. Dopisnika vprašam, ali nismo mi oddaljeni nad šestdeset milj od društvenega sedeža, ne pa šest? Član se pa tudi ni tako izrazil, kot dopisnik omenja, rekel je le, da je nekoliko preveč za oddaljene člane obiskati dva piknika, ki sta se oba vršila skoro v enem mesecu.
Dopisniku moram tudi odgovoriti na stavek, v katerem pravi, da se je neki član izrazil, "da kaj nam hoče društvena blagajna, saj jo imamo v Chicagu." Jaz sem se izrazil, da ne plačam dveh dolarjev za dva piknika, pač pa da plačam en dolar, ker sem bil navzoč na enem pikniku. Rad bi vedel, kje je imel dopisnik ušesa, ko se je o tem razpravljalo na seji.
Bratje in sestre, priporočam vsem, da se tudi mi oddaljeni sberemo na kakšni prireditvi in napravimo par stotakov, da bo zadostovalo za odkupnino.
Dopisnik nam tudi svetuje, da naj čitamo Prosveto. Jaz mu lahko povem, da jo čitam vsak dan, odkar je prišla izhajati, in domnevam, da sem bil tudi prej član jednote kot pa dopisnik. Članom, ki stanujejo v Cowdresportu, ni potreba poročati malenkosti in ne velikih stvari, razen kadar potrebujemo bolniško nakaznico ali pa prestopni list. Dopisniku priporočam, da se v prihodnje, ako bo še poročal v Prosveto, podpisuje s polnim imenom.
John Geršina, član št. 581.

Vozniki dobili \$5 povznanja.

New York. — Živečni trgovec so povzljali plače voznikom za \$5 na teden. Tedenska plača sedaj znaša od \$45 do \$53.50. To je rezultat zadnje etavke.

Ameriško življenje

Radio, radio, radio . . .
V veliki stanovanjski hiši biva okrog dvajset družin. Stanovanja se vrste okoli okrega dvorišča. Kadar so okna odprta — kar mora biti poletu — in kadar poje radio, je ališati na obeh straneh. In radio je pel, godel, gylili, govoranič in drugače ropotal pozno v noč, dokler ni odnehala zadnja oddajna postaja v mestu. Koncert je trajal toliko časa, dokler ni pomočni državni pravnik Keele, ki stanuje tamkaj, zaračal preko dvorišča, da je šel sit tega.
Mrs. Ella Limer se je pokazala pri oknu in povedala, da ona plačuje stanarino in nihče drugi od njenega stanovanja. Kmalu je močelo skozi okna ob dvorišču trideset glav in letelo so jezne besede, toda Limerica je prevplila vse in radio je pel dalje kakor še nikoli.
Drugi dan je prišel policaj in odpeljal Limerico na postajo. Barja se je šele zdaj začela. Limerica je povedala, da je osebno znana najvišjimi gospodi na sodnji in vsi oni, ki se povzročijo njeno aretacijo, bodo prokletje plačali svojo nepravidnost. "Vsi boste izgubili službe: policaj, pomočni pravdnik, vsa sodna drhal in sodnik sam, le dobro si zapomnite!" "Saj si bom! Vam pa damo priliko, da spoznate vaše visoke prijatelje in pozabite na nje. Deset dni zapora radi razžaljenja sodišča!"

MORSKE PTICE IN PETROLEJ.

Angleška družba za varstvo živali je pokrenila energično akcijo za zaščito morskih ptic, ki jih na tisoče uničuje — petrolej. Moderne ladje na petrolejski pogon spuščajo namreč na morako površino široke plasti porabljenе oljnaté tekočine, v katere zaidejo ptice, da se ne morejo več dvigniti. So kraji ob angleški obali, ki so bili nekoč polni takšnih ptic, a danes so izumrle. Po zaslugi predsednika gori omenjene družbe, znanega pisatelja Stack-poola, se bo pobavila s to stvarjo tudi spodnja zbornica. Zdi se, da bo sprejel zakon, po katerem bodo morale biti ladje s petrolejskim pogonom opremljene s posebnimi filtri, da bo v morje spuščeno porabljeno kurivo izgubilo svoje škodljive lastnosti.

Radio, radio, radio . . .

11.
V veliki stanovanjski hiši biva okrog dvajset družin. Stanovanja se vrste okoli okrega dvorišča. Kadar so okna odprta — kar mora biti poletu — in kadar poje radio, je ališati na obeh straneh. In radio je pel, godel, gylili, govoranič in drugače ropotal pozno v noč, dokler ni odnehala zadnja oddajna postaja v mestu. Koncert je trajal toliko časa, dokler ni pomočni državni pravnik Keele, ki stanuje tamkaj, zaračal preko dvorišča, da je šel sit tega.
Mrs. Ella Limer se je pokazala pri oknu in povedala, da ona plačuje stanarino in nihče drugi od njenega stanovanja. Kmalu je močelo skozi okna ob dvorišču trideset glav in letelo so jezne besede, toda Limerica je prevplila vse in radio je pel dalje kakor še nikoli.
Drugi dan je prišel policaj in odpeljal Limerico na postajo. Barja se je šele zdaj začela. Limerica je povedala, da je osebno znana najvišjimi gospodi na sodnji in vsi oni, ki se povzročijo njeno aretacijo, bodo prokletje plačali svojo nepravidnost. "Vsi boste izgubili službe: policaj, pomočni pravdnik, vsa sodna drhal in sodnik sam, le dobro si zapomnite!" "Saj si bom! Vam pa damo priliko, da spoznate vaše visoke prijatelje in pozabite na nje. Deset dni zapora radi razžaljenja sodišča!"

Roman v šestih delih s epilogom.

ZLOČIN IN KAZEN

F. M. Dostojevski; Poslovni Vladimir Lovrič.

"Kaj te brigajo moji nameni?" "Ze vem: napiješ se?" "Kako — kako si to uganil?" "Kako ne bi!" Razumihin je nekaj časa molčal. Mešalo se ti ni nikdar in nikoli," je odgovoril čez nekaj časa s prepričanostjo. "Prav imaš, pit pojdem. Z Bogom!" In hotel je oditi.

"Razumihin, zdi se mi, da sem predvečerašnjim govoril sestro o tebi!" "O meni? Kje si jo videl predvečerašnjim?" je dejal Razumihin, obstal in celo nekoliko prebledel. Očividno je bilo, da mu je začelo srce počasi in napeto utripati v prsih. "Sama je prišla k meni, Tukajle je sedela in govorila z menoj."

"Ona!" "Da, ona!" "Kaj pa si govoril o meni?" "Rekel sem ji, da si jako dober, pošten in delaven človek. Da jo ljubiš, ji nisem pravil, kajti to ve sama." "Sama ve?" "Pa še kako dobro ve! Kamorkoli se jaz odpravim in karkoli se zgodi z menoj, ti ostaneš njuna zaslišta. Razumihin, izročam ti ju tako rekoč. To ti pravim zato, ker dobro vem, da jo ljubiš, in ker sem prepričan o čistosti tvojega srca. Vem tudi, da utegne vsaj ljubiti še ona tebe in te morda celo že ljubi. Zdaj pa pomisli sam, kakor veš in znaš, ali je treba popivati ali ne!"

"Rodka... Vidla... No... Ej, hudič! Kam pa se hočeš odpraviti? Vidla, ako je vse to skrivnost, naj bo! Toda jaz — bom prišel skrivnosti do dna... Prepričan sem pa, da je vse to zgolj neumnost in strahovita budalost in da si ti sam vse izmislil. Sicer pa si dobra duša! Izvrstna duša!" "Hotel sem ti reči, a si mi segel v besedo — da si prej prav dobro rekel, da teh skrivnosti in zagonetk ni mogoče razvozlati... Pusti jih, dokler ne pride čas, in bodi brez skrbi. Vse boš izvedel ob gotovem času, takrat, ko bo treba. Včeraj mi je nekoč dejal, da je treba človeku zraka, zraka, zraka! Ravno sem namenjen k njemu, da mi razložim, kaj je hotel reči s temi besedami."

Razumihin je stal zamišljen in razburjen; videti je bilo, da nekaj preudrja. "To mora biti kak politični zarotnik! Gotovo! In nahaja se pred odločilnim korakom — čisto gotovo! Drugače ne more biti; in — Dunja to ve...", mu je prišlo zdaj na um. "Torej zahaja Avdotija Romanovna k tebi," je ispregovoril, naglašaje vsako besedo, "ti pa se hočeš eniti s človekom, ki pravi, da je treba več zraka, zraka in — potemtakem — in tisto pismo — tudi to mora biti v zvezi s tem," je sklepal, kakor bi govoril sam s seboj. "Kakšno pismo?" "Danes je prejela neko pismo, ki jo je jako vznemirilo. Zelo vznemirilo, preveč celo! Začel sem govoriti o tebi, ona pa me je prosila, naj molčim. Nato — nato je rekla, da se morabi prav kmalu ločiti; začela se mi je nezvezkaj goreče zahvaljevati; potem pa je odšla v svojo sobo in se zaprla." "Pismo je dobila?" je vprašal Razkolnikov zamišljeno. "Da, pismo; ali nisi vedel tega? Hm!..." Pomolčala sta oba. "Z Bogom, Rodion. Včasih, dragi moj, včasih — sicer pa z Bogom, vidla, včasih... Z Bogom torej! Tudi zame je čas. Pit ne pojdem, zdaj ni več treba — čeravno vem, da lažeš!"

Bil je eden tistih dveh pleskarjev, ki sta delala v spodnjem nadstropju; misli si, in jaz sem se takrat še potezal za njiju! Ali verjameš, da je ves tisti pretep in ameh s tovarišem na stopnicah, dočim sta šla hišnika s pričama navzgor, vprizoril namenoma, da bi imel poznejše izgovor? Koliko pretkanosti in prisotnosti duha je bilo v tem čuku! Človek bi težko verjel, toda sam je vse razložil in priznal. To sem se opekel! Po mojem mnenju dela to zgolj genialnost v hlimbi in iznajdljivost, genialnost v izmišljanju juridičnih protidokazov, in potemtakem stvar pravzaprav ni tako čudna! Ali so takšni ljudje nemogoči? Zato pa, da se ni mogel ustavljati svojemu značaju in se je naznanil sam, mu verjamem ne še bolj. To dela njegovo izpovedbo verjetnejšo!... Samo to, da sem se tako opekel! Po stenah bi bil ekoci lazil za njiju dva!"

"Povej mi, prosim, odkod veš to in zakaj te tako zanima?" ga je vprašal Razkolnikov z očividno razburjenostjo. "Glej no! Pa še vprašaj, zakaj me zanima? Šlišal sem to med drugimi tudi od Porfirija. Sploh mi je on povedal akoro vse..." "Porfirij?" "Porfirij." "Kaj — kaj je rekel?" je vprašal Razkolnikov prepričano. "Imenitno mi je razložil vso stvar; dušeslovno, po svoji lastni metodi."

"Razložil ti je? On sam da ti je razložil?" "Sam, sam; z Bogom! Pozneje ti povem še nekaj, zdaj pa imam opravka. Nečim sem mislil... A kaj, saj je še časa, da ti povem!... Na bom se napil; ti si me opojil brez vina. Rodka, pijan sem! Bred vina sem pijan; a z Bogom, prav kmalu te sopes običem!" "Odsel je." "Čisto gotovo je politični zarotnik, čisto gotovo!" je zaključil Razumihin sam pri sebi, ko se je spuščal počasi po stopnicah. "Zaplezel je tudi svojo sestro; to je spričo značaja Avdotije Romanovne prav lahko mogoče. Se stakne sta imela!... Saj mi je tudi ona namignila... Po mnogih njenih besedah — in besedah — in namigljajih se mi vsiljuje pravi zaključek! Kako bi se dala drugače sploh razložiti vsa ta zmešnjava? Hm! Jaz pa sem mislil... O, moj Bog, kaj vse sem si mislil. Da, to je bila blaznost, kriv sem pred njim. Takrat pri svetiljki na hodniku me je navdala s to blazno mislijo. Fej! Kako grda, kruta in podla je bila moja misel! Prav je imel Mikoška, da se je naznanil... In sploh, kako prihaja vsa preteklost na dan. Ta njegova bolezen in vse to njegovo čudno ravnanje se je pripravljalo že prej, ko je bil še na vseučilišču; kako mračen in otočen je bil vedno!... A kaj pomeni zdaj tisto pismo? Tukaj menda tudi še nekaj tiči. Od koga je bilo pismo? Sumim že... Hm! Ne, tej stvari pridem na sled."

Obudil in pretehtal je vse svoje spomine na Dunjico in srce se mu je skrčilo. Siloma se je premagal in hitel dalje. Kakor hitro je Razumihin odšel, je Razkolnikov vstal, obrnil se k oknu, zaletel se iz kota v kot, kakor bi bil pozabljen na tesnosten svojo sobico, in — sedel vnovič na divan. Vse se je prerodilo; čakala ga je nova borba in novo življenje. Našel se je izhod! Saj pa ga je bilo tudi že vse preveč obkolilo in omrežilo in ga jelo mučno stiskati za dušo, kakor bi se bil narikal strupa. Po tistem pristoru z Mikoško pri Porfiriju se je začel brez rešilne poti daviti v tesnosti. Po Mikoškinem priznanju, še tisti dan, se je vrnil pogovor s Sonjo; vodil in zaključil ga nikakor ni tako, kakor bi bil pričakoval; tisti trenutek ga je pripravil ob vse moč! Kar mahoma! In vendar se je takrat sam soglašal s Sonjo in ji pritrčil v svojem srcu, da s takšnim dejanjem na vesti ne more živeti! A Svidrigajlov je zagonetka... Svidrigajlov ga vznemirja, to je res, a nekako z druge strani. (Dalje prihodnjik.)

Ljudje so ploskali z rokami. — Kje je košuh? je vprašal agent. — O košuhu ne vem nič, toda vse drugo je res. Odvedite me, kaznujte me! In Feklo so odpeljali. Zopet je prijel agent svojo psa, ga peljal k vratom, pokazal sled, rekel "psa" in stopil v stran. Pes je vohal po zraku in stekel naravnost proti hišnemu oskrbniku, ki je postal bled kakor kreča in zaklical: — Zvedite me, državljani! Zbral sem denar za vodno pristojbino, denarja nisem oddal, zase sem ga porabil! Nato so hišnega oskrbnika aretirali. Pes pa je medtem zavohal najemnika v tretjem nadstropju, ga zagrabil za hlače, najemnik je obledel in rekel jecljivo: — da, da... kriv sem... Potaradel sem svoje dokumente, zbrisal letnico svojega rojstva in nisem bil pri vojaki. Aretrajte me! — Jaz sem nedolžen. Ne zanjkam. V svojem stanovanju sem skrivno kuhala žganje. A parat je v kopalnici. Aretrajte me in peljite me na policijo. — Kako čudovit je ta pes!

DVOJNA MERA

Ivan Jouze: Prostrana sodna dvorana, napolnjena do zadnjega mračnega kotlička, je onemela: državni pravnik, debeluhat gospod, okroglega, na polno luno spominjajočega obraza, s majhno koso bradico na bradi, je začel čitati obtožnico, ki se začne nekako takole:

Magdalena Grča, samaka, služkinja itd., je obtožena, da je premišljeno umorila svoje par ur staro dete moškega spola s tem, da ga je zadavila, nakaš ga je vrgla v potok Zelenko itd. Naloga gospoda državnega pravdnika je, da obtoženo pred očmi poslušalcem, prisdvsem porotnikom, kot brezumno zločinko, ki se ji ne sme priznati. In gospod državni pravnik je svoji nalogi kos. Z izpranimi besedami dokazuje, da je obtožena Magdalena Grča umorila svoje go otroka iz čiste hudobnosti, da zato zasluži najostrejšo kazno, ki jo zakon omogoča.

Njegove besede malo vplivajo na dvajsetletnega porotnika in zdaj pa zdaj kdo izmed njih preperito obtoženko s pogledom, ki nič drugega ne obdaja. Gospod državni sodnik to vidi in svesni si uspeha se smagoslavno ozre na obtožniknega zagovornika ter se mu nemo roga. Čeh, zastoj se mušič, kolega, njena usoda je odločena in ti jo ne izpremeniš. Branitelj pa se ne ustraši. Z dobro pripravljenim zagovorom brani svojo klijentko in uspeh ne izostane. Pogledi porotnikov, ki valjajo obtožnik postajajo milejši, prizanesljivejši in vzbujajo trohice nade.

"Zdaj pa, Magdalena, vstanite in povedite vašim sodnikom resnico, čisto resnico in prepričan sem, da vas potem ne bodo mogli obsojiti." je končal zagovornik ter je s pogledom vzpodbudil in opogumil. Obtoženka, petindvajsetletna dekle, krepke postave in čednega obraza, ki je v odaj tajlja svoj zločin, vstane, si z robcem otare solze in z nervoznim glasom začne:

"Vse vam bom povedala, prav vse — še več kot vi mogoče želite. Kot otroka brez staršev sem šla zgodaj sluniti. Najprej sem služila za pastirico, pozneje, ko sem dorasla, pa za dekle. Delati sem morala trdo, zaslužiti sem pa malo. Pred štirimi leti sem odšla v mesto, da si najdem boljše delo in zaslužek. To sem kmalu našla in vse bi bilo dobro, da mi ni prišel na pot Tone Burja, ki sem mu bila všeč in me je ocvoril zase. Postala sem njegova priateljica, kar ni ostalo brez slabih posledic: deset mesecev po naštem prvem sestanku sem povila dete ženskega spola. Kako mi je bilo pri srcu tedaj, si lahko sami mislite. Tone me je pustil že par mesecev pred porodom in se pajdabil z drugo. No, otroka sam dala dobri ljudem v rajo in četudi so bili vsi prihranki zanj, sem ga vseeno rada imela in ga pogosto obiskala. Moj otrok je bil..."

"Dve leti pozneje se mi je Tone zopet približal. Odšla sem ga, toda ni odnehal. Končno se mu je posrečilo, da me je znova prealepil. Postala sem zopet žena. Tone pa je izgubil naznana kam. Kaj naj storim sirota služkinja, ki sem še prvo dete s težavo preživljala? Ali naj se ubijem? Kdo bo potem skrbel za mojega otroka, za mojega Neško? Hotela sem odpraviti plod, kar se mi je posrečilo. Tedaj sem bila obsojena na tri mesece zapora. Uboga služkinja, ki otroka ne more prehraniti, je kaznovana za kaj takega, dočim žene bogatašev, ki imajo vsega v izobilju, odpravljajo nemoteno in nekaznovano!... Tri mesece po prestani kazni sem na podstrelju povila otroka moškega spola in tedaj se me je počutil strašen obup. V navalu brezupa sem otroka zadavila, ga zavila v eunije in papir ter ga odnesla ven iz mesta. Pozneje sem trupelec vrgla v potok. To je vse! Zdaj pa me sodite!" Poslednje besede je jedva še mogla izustiti, nato pa je jel stresati krčevit jok. Mnogo navzočih se je sozilo in tudi porotniki niso ostali hladni. Vendar se so vseovali,

ZEMLJA IMA REP?

V žirnih stebah južne in Srednje Amerike opazujejo v določnih letnih dobah čušan sij na nebu. Tam, kjer je zašlo sonce, se dvigne širok svetlobni stožec, digar vrh se izgublja v nebesni visočini. Aleksander von Humboldt ga je videl šestokrat svetlejšega od same Rimake ceste. To je tako zvani zodijski sij, sij živalnega kroga, ker leži vedno v prog, ki jo opravi sonce na svojem navideznem letnem potovanju po nebesnem svodu. Znan je že iz pradavnih časih in celo stari Egipčani so ga upodabljali v svojih slikah. Vidimo ga tudi v naših krajih, seveda mnogo slabkejšega in daleč proč od velikomestnega osračja. Znanost si je mnogo prizadevala, da bi odkrila pravo naravo tega pojava. Končno je ugotovila, da gre za sončno svetlobo, ki se odbija daleč v svetovni prostornini od ogromne množine drobnih prašnih delcev. Vendar pa ni znano, od kod izvirajo ti delci. Berlinaki astronom Forster trdi, da ima zemlja nekakšen kratek rep kakor repatice in od tega se odbijajo sončni žarki. Močna pa je tudi razlaga, da je solčna obla obdana od ogromnega obroča najdrobnejših prašnih delcev in ta obroč sega do vrhnjih plasti zemeljskega osračja. Takšnih prašnih oblakov ogromne razsežnosti je v vesoljnosti mnogo in je čisto mogoče, da se zbirajo tudi okrog velikih zvezd stalnic.

ANEKDOTE.

Znani ameriški narodni gospodar Karel Buecher je v nekem svojem predavanju omenil, da presegla v Ameriki število možkih žensk in se je hotel malo pošaliti, češ: "Cenjenim damam bi torej kar priporočal, da se izselijo." "Neke slušateljica je učenjaku to opazko zamerila in je odšla. Buecher pa je zaklical za njo: "Draga gospodična, tako najuna ta zadeva z izselitvijo prav za prav ni."

Beethoven in Goethe sta se srečala v Karlovi varih in se domlenila za skupen izlet. Ko sta se pripeljala sredi množice, so se začeli ljudje odskrivati na levi in na desni. "Kako močno je biti tako slaven," je menil Goethe. "Sedaj me pozdravljajo vsi ljudje." — "Nič naj vas ne jezi, ekacelencan," je odgovoril Beethoven, "morda pa velja meni." Meyerbeerjev nakaj je obiskal Rossinija, da mu zaigra mrtvaško koračnico, ki jo je bil komponiral na smrt svojega strica. Ko je nehal igrati, je menil Rossini: "Veste, to je čisto lepo, vendar — ljubče bi mi bilo, če bi vi umrli in da bi vaš stric zložil akiladbo."

ALI JE STAROST BOLEZEN.

Neki 69letni berlinski zdravnik, ki je zelo trpel pod učinki starosti, se je dal na nasvet nekih svojih zdravniških prijateljev operirati po Steinachovi metodi. Operacija je toliko zalegla, da se je v kratkem času počutil vsega prerajanejšega. Bol. zavarovalnica, čije član je bil, pa mu ni hotela plačati stroškov za zdravljenje, češ da je šlo samo za luksus. Zdravnik je zavarovalnico tožil. Pri prvi razpravi je njegov zastopnik izjavil sledeče: Če smatramo arteriosklerozo, posajenje žil na bolezen, ki ji priznavamo pravico do bolniške podpore, tedaj mora veljati to tudi za druge pojave starosti. Ali ni vse sno, iz kakšnega vroka izgubi človek sposobnost do dela? Če ne more preživljati svoje družine zaradi kakšne črevesne bolezni ali pa zato, ker se mu glava tresne, ja to v bistvu isto. Toda operacije na črevesju bolniške bla-

NAŠI ZASTOPNIKI.

V Milwaukeeju, West Allia Wia, in okolici je naš zastopnik Jacob Rozich; on je poblaščen pobirati naročnino od starih in NOVIH naročnikov. Rojake prosimo, da mu grede na roka in naroče na list Prosveta. Isto tako so naši zastopniki vsi naši društveni tajniki in tajnice, kateri so poblaščen pobirati naročnino. — Philip Godina, upravitelj.

Mehurne nerednosti.

Ako vas nadleguje mehurne nerednosti, vas peče, ali arbi, lumbol, boleline v nogah, ste utrujeni in dovoljni, tedaj čemu ne poskusite CYPEX 48 ur na poskus? Ne plačate. Kupite Cypex še danes v vsi lekarni. Denar najaj ako vam prinese hitrega izboljšanja in vas nasodoli. Poskusite Cypex še danes samo 60c. — (Adv.)

Kašelj odšel

Kašelj mir oditi je ostlo... SEVERA'S COUGH BALSAM

NAŠNANILO.

Društvenim tajnikom... SLOVENSKA NARODNA PORNJA JEDNOTA

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOCA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, čestitke, knjige, kole-darje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELEKA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TROKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerno, unijsko delo prve vrste. Vsa pojavnja daje vodstvo tiskarne

Pršite po informacije na tiskov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawrence Avenue CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTRENA POJASNILA